

Dr. Móczár László nyugdíjas egyetemi tanárral a rovar kutatás és fényképezés nemzetközi szaktekintélyével a rovar etológia és rovar fotózás összefüggéseiről és nehézségeiről beszélgettünk.
– bb –

Rovar fotózás

Interjú dr. Móczár László rovar etológussal

A rovarok fényképezését még a II. világháború előtt kezdtem. Akkoriban egy primitív, automata Box típusú géppel fotóztam. Azonban már első felvételeim sem pusztán családi ihletettségek voltak: természetszeretetem folytán a nagyobb méretű lepke kékkel és szitakötőkkel próbálkoztam. Akkoriban tanultam meg az előhívás technikáját is. Aztán rájöttem, hogy a rovarok fényképezéséhez tükör reflex kamerát kellene használni. Az első SLR-em egy Praktiflex volt, amellyel rengeteget fényké-

Földi poszméh (*Bombus terrestris*)
Tűzvörös fémdarázs (*Chrysis ignita*)

peztem. Victor lenszéje volt, amely nem adott ugyan túléles képet, de általa mégis közel tudtam menni a témához. Aztán tubusokat csináltattam, és a gyújtótávolságot sikeresen meghosszabbítva kezdődött életem azon időszaka, amikor már tényleg fényképeket készítettem.

Sokat köszönhetek *Homoki Nagy Istvánnak* és *Tildy Zoltánnak*, akik főleg madarakat fotóztak. Én nem szerettem volna őket ismételni, viszont Tildy révén bejutottam a szigorúan védett madarász területekre. Mivel nem jelentettem neki konkurenciát, a legjobb terepekre mehettem rovarokat fotózni. Legtöbb hazai képemet a Kiskunságban és a Balaton környékén készítettem. Amikor már mint kutató kezdtem a rovarok életmódjával foglalkozni, elkerülhetetlen lett, hogy újdonságokat találjak. Az újnak tűnő fajoknak természetesen utána kellett nézni, vajon más leírta-e őket. Megfigyeléseim igazolására, ismertetésére szintén a fényképezés bizonyult a legjobb eljárásnak. Etológiánál nem mindig lehet egy rajzot a cikk mellé helyezni, mert vannak rendkívüli esetek, amelyeket bizonyítani kell. Megoldás lehetett volna a videó is, ha éppen elérhető, de akkoriban ez még nem volt jellemző. Maradt az állóképek sorozata. A mozgó rovarok fényképezésénél azonban már a rovarok tevékenységét is ismernünk kell. Sokkal gyorsabban boldogulunk, ha tudjuk, hogy a rovar mit csinál. Ha még azt is tudjuk, mit fog (például a fészeképítésnél a bölcső elkészülte után ivadéktáplálékot hoz), az nagyon megkönnyíti a dolgunkat. A legnehezebb feladat természetesen éppen ez, a repülő rovarok fényképezése.

Nagyon jól fotózható rovarok – ezért kedvenceim – a darázs és a méh. Például a nyaktekerő darázs a közhiedelemmel ellentétben nem mindig tekeri ki áldozatainak nyakát, és ezt csak fotókkal lehet bebizonyítani. Érdekes életmódot követ a lopó darázs is. Amikor kivágja, majd hazaviszi a fészeképítéshez használatos agyagot, napokig a fészeknél kell várni, míg ezt sikerül lefotózni. Pápua Új-Guineában fotóztam egy 20 mm-es szürke bogarat, mely attól szürke, hogy állat- és növénykertet visel a hátán. Ha egy jó makróval lefotózom a hátán élő zuzmókat és a rajta élősködő atkákat, illetve apró egysejtűeket és férgek, azzal tudományosan is igazolni tudom, hogy létezik ilyen jelenség. A hangyabolyhoz hajolva érezzük a hangyasav felhőjét, illatát, de igazából nem látjuk, mi történik. Sikerült lefotóznom, ahogy egy hangya a lábával terpeszállásba helyezkedik, csápjait felmereszti, hogy érezze, honnan jön a veszély, majd kitér a rágóit, hogy elkapja az elenséget. Közben a potrohát felnyomja, és kilöveli a hangyasavat. Egyszer egy pókölő darazsat is megfigyeltem, amint megbénítja a pókját és elviszi a böl-

STUDIO
FOTOTECH • NIKA *line*

**Minden hónapban egy
kiválasztott termékcsoportha
akciót hirdetünk.***

**Augusztusban
a Manfrotto**

-10%

* Az akció csak a készlet erejéig, és készpénzes vásárlásra vonatkozik.

Manfrotto

-10%

Professzionális fotófelszerelések – Márkaképviselet és szervíz
1143 Budapest, Gizella út 30. • Tel.: 222-4200 • Fax: 273-0823
E-mail: studioline@nika.hu • Honlap: www.nika.hu

Nyitva tartás: hétfőtől-péntekig 9.00-17.00 óráig

csőjébe, hogy ivadékanak táplálékot vigyen. Az állat a pókot általában falrepedésekben vagy rejtett zugokban helyezi el, ahol egy picike kis sárfészket is épít. Ez a darázs a pókkal együtt nekiment egy húsz centis falnak, és azon próbálta felvinni, de mindig leesett, mert a pók nehezebb volt, mint ő. Korábban, ha egy ilyen darazsat meg akartam fogni a kertemben, méterekről elrepült, mert fél minden mozgástól. Nehéz dió volt, de gondoltam, segítek neki. Egy csipesszel lassan közeledtem hozzá, majd végül megfogtam a pók jobb lábát. A darázs pedig tartotta a bal oldalon, így cipeltük fel végig, az egyenes részig. Meghatódtam. A darázs esetében a peterakás ösztöne hihetetlen módon befolyásolja a cselekvését – egyszerűen felülírta védekező ösztönét. Ezt sok embernek meg kellene tanulnia.

Fotóztam Contax, Exar, Exakta, Nikon gépekkel, de a Nikon FM2 volt a csúc, amellyel a legtöbb eredményt értem el. Első gépem a már említett Box volt, majd az 1950-es években Contax-S váz és közgyűrűk, Hektor 135 mm-es objektív és Blaupunkt Reporter vaku követték. Ezeket azért cseréltem át többek között Exakta-Varex gépre, hogy a harmonikakihuzatot és a 135 mm-es Iscaron objektívet ráhe-

Közönséges méhfarkas (Philanthus triangulum)

lyezve a váratlanul felbukkanó rovar megfelelő képméretére a harmonikakihuzattal gyorsan át tudják állni. A rovarfényképezés egyik legfőbb nehézségét a rendkívül csekély mélységélesség okozza, hiszen a fényképezőgépünk frontlencséje sokszor csak centiméterekre van a tárgytól. A Medical-Nikkor 200/5,6 a nagyobb tárgytávolság miatt bizonyult előnyösebbnek. Ezzel több mint 20 éve fotózom, és szeretem, mert nem kell vele túlságosan közel mennem az állathoz. Korábban két nagy lámpával fotóztam, de az 1950-es években megjelentek az elektromos vakuk, így áttértem erre. Mind a mai napig Nikon SB-10, AS-14 és Macro SB-21 vakukat használlok.

Fekete-fehérben kezdtem, Fortéra, hiszen sok fajnál nem érdekesek a színek. Sose fotóztam Orwóra, mert később az Agfa, a Kodachrome és az Ektachrome jelentette számomra a minőséget. Szerencsére már a múlt rendszerben is hozzájutottam a jó nyersanyaghoz, például amikor az Egyesült Államokban egy kiállítás díjaként Kodak filmet kaptam. Ez volt egyébként az első színes filmem. A nyersanyagot sose sajnáltam, egy-egy állatra több képet is ellőttem. Persze sokat fotóztam diára is, főleg a tudományos publikációk illusztrálása miatt. Amikor a

Ékfoltos zengőlégy (Episyrphus balteatus)

szegedi egyetemre kerültem, azt tapasztaltam, hogy a latin nyelv kultúrája kiveszett a mai fiatalságból. Ekkor jöttek jól a színes diáim, amelyeket párhuzamosan vetítettem az adott faj tudományos nevével, szinkronban egy magnóval, amelyről a helyesen kiejtett nevet hallhatták. Ezzel az audiovizuális oktatással már a 70-es évek végén is jó eredményeket értem el, és legnagyobb öröömre legutóbbi látogatásom alkalmával láttam, hogy azóta is használják.

Első önálló kiállításom még 1960-ban, a Baross utcai Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban került megrendezésre *Rovarok közelről* címmel. Azóta kb. 200 tudományos és 170 ismeretterjesztő művemet illusztráltam az általam készített felvételekkel.

Manapság a fényerővel is takarékoskodó vakuk kisebbek, a filmek érzékenyebbek, ami nemcsak megkönnyíti, de biztosítja is a rovarfotózás sikerét. Az eredményekhez, a kifogástalan rovarfotókhoz mindezeneken felül türelem, kitartás, megfigyelőkészség, természetszeretet és az állatok bizonyos fokú ismerete szükséges. Nem tartom szerencsésnek a mostanában divatos művészi rovarfotókat. A mai korszak hibája, hogy felelőtlenül írják rovarneveket a kép alá. Ha egy kép alá azt írják, hogy a vadméhek beszélgetnek, közben pedig a képen szereplő vadméhek fáznak, odakapaszkodnak és együtt várják, hogy meleg legyen. Másik kedvenc példám, amikor egy „tojását” cipelő hangya képe alá azt írják, hogy tojást visz. A képen látható állat valóban hangya, de nem tojást, hanem a bábját cipeli. Amikor valaki fényképez, legalább annyit tegyen meg, hogy az állatot a fényképezés után szakszerűen meghatározza.

Ehhez nagyszerű segítséget nyújthat a nemrégiben megjelent és Móczár László nagyszerű fényképeivel illusztrált, a leggyakoribb rovarfajokat ismertető Rovarvilág című CD-Rom, mely megvásárolható a Fővárosi Oktatótechnológiai Központban (1088 Budapest, Bródy Sándor utca 14.).

Artwork
photo

digitális fotoszalón

Nálunk kipróbálhatja!

Készítsen tesztfotót!

SIGMA

18-50mm F3,5-5,6 DC

32.800 Ft

SIGMA

18-125mm F3,5-5,6 DC

82.700 Ft

SIGMA

55-200mm F4-5,6 DC

48.600 Ft

3 új objektív digitális SLR kamerákhoz!

memóriakártyák • táskák • tokok • vakuk
egyéb kiegészítők • **HASZNÁLT** termékek

Araink az ÁFA-t tartalmazzák!

Cím: Budapest, I. kerület Ostrom u. 6. Tel./fax: (1) 202-1653
e-mail: info@artworkphoto.hu web: www.artworkphoto.hu